UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Resolutorium dubioru[m] circa celebratione[m] missa[rum] occurrentiu[m]

Heynlin, Johannes

Colonie, 1501

VD16 H 3452

vi Ceremonias consuetas [et] obseruandas in missa et circa eam tam in agendis q[...] in dicendis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34702

Visual Library

viij Quid ſi quis omittat aliquid predictorum Dubiū.
Sol. Quāuis cōſecret. ſcienter tamē vel ex ignorantia craſſa omittēs grauiter peccat. vt etiam circa ſuperiora dictum eſt.

¶ Capitulū ſextū de dubijs que occurrunt in ceremonijs conſuetis ⁊ obſeruandis in miſſa ⁊ circa eam tam in agēdis ꝙ̄ in dicendis. tres includens articulos.

¶ Reſoluens decem dubia q̄ oriunt̄ circa agenda ⁊ dicenda ante miſſam. Arti. i.

I Utrum celebraturus miſſam aliquid ſpecialiter agere debeat ante miſſam.

Sol. Sic. cum eñ omne quod agere intendimus per ſtudium conſiderationis preuenire debeamus. vt ſic ad id quod agendum ē preparemur maxime decet ⁊ fiat circa hoc digniſſimū officium. ne quis impreparatus accedens. iudiciū ſibi mā͂ducet ⁊ bibat. Prereq̄ritur itaqꝫ debita ac ſufficiens preparatio ſacerdotis. qua ita efficiatur diſpoſitus ⁊ idoneus vt digne ad celebrandū poſſit accedere. Uñ ⁊ ſcriptū eſt. Ante oratōnem p̄para animā tuā

ij In q̄ ꝯſiſtat debita ⁊ ſufficiēs p̄paratio ſacerdotis celebraturi Dubiū

Sol. Preparatio illa ꝯſiſtit in debita ⁊ ſufficienti ꝯſcientie mundificatione ⁊ adornatione. que p̄req̄runt debitā ſuꝑ̄plus ꝓbatōem. id eſt diligentē ꝯſcientie ſue examinatōem. ſḿ ꝙ apoſtolus Corintheos monet ita ſcribens. Probet aūt ſeipſum homo.

Et ita ex toto tria in genere requirunt̄ ad debitam ſufficientē ⁊ dignam preparationem. ſcilicet
Probatio
Purgatio — conſcientie
Adornatio

iij Qualiter ⁊ in q̄bus quis ſeip̄m probare ⁊ examinare debeat

Sol. Primo ⁊ an̄ omnia debet cum diligentia conſcientiā ſuam diſcutere ⁊ examinare. p̄ſertim a ꝓxima ꝯfeſſione debite facta. ſi ne interea inciderit in excōmunicatōnem. irregularitatē vel ſuſpenſionem. aut al[illegible]quid aliud huiuſmodi impedimentum. Secundo diligenter ꝓſpicere debet ſi ne interea aliqua mala precipue mortalia cōmiſerit. ſi ne aliqua bona ad que obligatur omiſerit. vl' negligenter ꝑſoluerit. Tercio. ſi aliqua huiuſmodi inuenerit. an ex toto corde de iſtis doleat. ⁊ ea ꝓpter deum quem offendit deteſtetur. Quarto an habeat firmum propoſitum emendandi vitam ſuam. ⁊ ab omnibꝫ mortalibꝫ cauendi in futurū ꝓpter deum. Quinto. an intendat omnia confiteri ante acceſſum ad celebrationem ⁊ iuxta arbitrium confeſſoris pro eis ſatiſfacere. Sexto. vtrum habeat rectam fidem cum debita intentione ⁊ conatu ad debite ⁊ deuote celebrandum. Septimo. an debitam diligentiam in diſcuſſione ⁊ examinatōne predictorum adhibuerit. Hec diligenter animaduertant ſacerdotes concubinarij. luſores crapuloſi. ebrioſi. ⁊ alij conſimiles in damnabili ſtatu viuentes. penſentqꝫ ſtudioſe qualiter ad celebrandum accedant. ⁊ q̄ eos vltio

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

diuina expectet.

iiij Quanta requiritur diligentia in examinatione predicta vt ſuffi-
ciens reputetur ⁊ debita.

Sol. Tanta requirit quantā quis faceret in magno ⁊ arduo negotio
pro magna ⁊ ardua relucranda aut graui incōmodo vitando et
iuxta poſſibilitatē humane fragilitatis. Unde ſi quis huiuſmo
di diligentiam ꝯſcientie ſue examinatōne non fecerit. indigne ad
huius ſacramenti celebratōem atq; ſumptōem accedit. q2 impre-
paratus. ⁊ ita dominici corporis ⁊ ſanguinis reus iudicabitur.

v Quomodo poſſit quis eſſe aut fieri certus ꝙ debitam ⁊ ſufficiē
tem diligentiam in pretacta diſcuſſione fecerit

Sol. Ex quo hic nō reqritur euidens certitudo. cū illa abſq; diuina
reuelatōne haberi nō poſſit. ſed exigit ſolū certitudo moralis ſiue
ciuilis ſicut in alijs agibilib9 humanis pt quis ex ꝓbabilib9 con-
iecturis poſt examinatōem de debita diligentia factam ſatis ſci-
re ⁊ certus eſſe an debitā diligentiā fecerit vel non fecerit in diſ-
cuſſione ꝓcedentiū. ⁊ hoc ſufficit quēadmodū etiā dictū eſt ſupra
ca. ij. arti. iij. de certitudine eſſendi abſq; peccato mortali.

vi In quo conſiſtat debita ⁊ ſufficiens conſcientie purgatio

Sol. Talis ꝯſiſtit poſt debitā examinatōem factā in peccatoꝝ preſer-
tim mortalium ⁊ alioꝝ impedimentoꝝ ſi que per diſcuſſionem
inuenta fuerint. totali ⁊ omnimoda remotōe vel expulſione. Ad
quam expulſionē tria precipue requiruntur. Primum eſt vera
et perfecta contritio ⁊ peccatoꝝ deteſtatio. ꝑ quam qs deo (quē
offendit) recōciliat. Secōm ē pura ⁊ integra ꝯfeſſio. Tercium eſt

Dubiū

recta ⁊ debita abſolutio. Nō eīn ſufficit ꝙ accedēs ad celebran-
dum ſit ꝑ ꝯtritōem recōciliatus deo. ſ3 etiā reqrit ꝙ ſit recōcilia-
tus eccleſie. vt digne ſuſcipiat ſacramentū vnitatis eccleſie qd fit
ꝑ abſolutōem. q̄ preqrit ꝯfeſſionē. Et iō ſi qs in peccato mortali
exīs quantūcunq; ꝯtritus ad celebrandū accedat nō ꝯfeſſus et
abſolutus mortaliter peccat niſi in caſu ſequenti.

vij Quid agendū ſit ſi quis nō poſſit habere copiam confeſſoris

Sol. Differat quouſq; cōfeſſorem habuerit. ⁊ hoc ſi ſine ſcandalo fie-
ri poſſit. Si aūt ſcandalū imineat celebret cum ꝯtritōne ⁊ ꝓpoſi-
to confitendi tempore congruo. Si tamē ex neg[illegible]gentia ſua con-
feſſor deſit ſpecialiter doleat

viij Quib9 ornamentis conſcientia celebraturi debeat eſſe adornata.

Sol. Neceſſe eſt ꝙ celebraturis ſit ornatus recta fide. debita intētio-
ne. ⁊ ſufficienti conatu ad digne celebrandum. Decens eſt etiam
vt ſit ornatus humilitate. caſtitate. iuſticia ⁊ ceteris virtutib9 q̄
per veſtes ſacerdotales ſignificantur

ix Utꝝ celebratur9 teneat dicere horas canonicas an̄ celebratōem.

Sol. Ad minus tenet dicere matutinas an̄ celebratōem. alioqn mor-
taliter peccat. Ad alias aūt horas nō tenet an̄ miſſam. niſi aliqua
ſpēalis ꝯſtitutio eū ad hoc obliget. Cōgruū tn̄ eſt vt dicant pri-
me ante celebratōem. ⁊ in ceteris obſeruet conſuetudo dyoceſis

x Utꝝ ſint aliqua alia dicēda vel agēda ante celebratōem miſſe. Dubiū
Sol. In hoc attēdēda ē ꝯſuetudo dioceſ vel regionis ſue. Uñ vbi cō
ſuetū ē dicere iſtos ps. Quā dilecta. Benedixiſti Inclina. Credi
di. De ꝓfundis. cū qbuſdā ꝑcib⁊ ⁊ collectis. Vel etiā qdā pſal/
mi ⁊ orōnes ad lotionē manuū ⁊ induitionē ſacraꝝ veſtiū. ⁊ in ac
ceſſu ad altare nō ſunt iſta omittenda. Solet etiā ꝑmitti ꝯfeſſio
generalis publica ⁊ oſculatio altaris apud quoſdam thurificatio
q̄ ſuo modo etiam obſeruanda ſunt. Arti. ij.

¶ Reſoluēs q̄ttuordecim dubia occurrētia circa dicēda ⁊ agēda ⁱ miſſa.

I Que ſint dicenda ⁊ agenda in miſſa. ⁊ quomodo
Sol. Omnia illa ſunt dicenda ⁊ agēda eo mō quo ordinatio ac ꝯſue/
tudo dioceſis vel religionis celebrantis obſeruari precipit
ij Utꝝ ſacerdos ⁱ miſſa poſſit aliq̄d aliō dicere q̄ꝫ in miſſali teneaꝛ.
Sol. Magꝫ expedit ꝙ nihil aliō dicat. ꝑt tñ cogitare aliq̄ ad deuo/
tōeꝫ citātia Uñ ſi affectū habeat ad aliq̄ dicēda. illa cogitet mēte
iij Utꝝ ꝟba canonis debeāt dici ſecrete. ſic ⁊ orōes q̄ ſecrete vocanꝛ
Sol. Sic propter multas cauſas quas non eſt opus hic recitare
iiij Utrum cetera preter canonem ⁊ ſecretam vel ſecretas ſi plures
aſtant debeant alta ⁊ audibili voce dici
Sol. Sic. nō eñ ſine cā eccl'ia fecit diſtinctōem inter canonē ⁊ alia dicē
da. ꝑ hoc eñ excitanꝛ aſtātes. Si tñ ſolus miniſtrans aſſit. q̄ for
taſſis (vt apud quoſdā religioſos ꝯſuetū eſt) poſtea ſit celebra/
turus. ⁊ ſub miniſtratōe ſe aliq̄liter recolligat meditādo nō vide
tur hac de cauſa neceſſariū. debet tamē ꝯſuetudo loci ſeruari.
v Utꝝ in memorijs viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ debeat aliq̄ꝝ fieri noiatio. Dubiū
Sol. Nō ē neceſſe. ꝑt tñ eos nominare ꝓpter deuotōnem augendam
vi Utrum ſacerdos cupiens aliquorum noiatim habere memoriā
poſſit ante celebratōnem hoc facere.
Sol. Expedit vt ita faciat. preſertim ſi publice ſit celebraturus vel ſi
multoꝝ memoriā noiatim habere velit. Sicut etiā expedit vt ce
lebraturus volēs dicere aliq̄ ſpēlia ꝓ maiori deuotōe excitāda
circa ſumptionē ſacramēti. hoc faciat an̄ celebratōnem. vel etiam
ſub celebratione ſi miſſa in notis cantetur.
vij Utrum requiratur attentio celebrantis circa dicenda ⁊ agenda.
Sol. Quēadmodū nō neceſſario reqriꝛ actual' intētio. vt ſup. ca. iij. ar
ti. iij. circa reſolutōem tercij dubij dictū ē. Ita etiā nō neceſſario
reqriꝛ actualis ⁊ ꝯtinua attētio. ꝟtualis tñ attētio ſꝑ neceſſaria ē
Eſt aūt ꝟtualis attētio ꝟtus q̄dā relicta ex actuali attentōe pre
uia ⁊ intentōne ꝑſeuerandi in tali actuali attentōne. Debet tñ ſa
cerdos adhibere diligentiā vt actualē attentōem retineat
viij Utꝝ ad digne ⁊ debite celebrandū reqraꝛ deuotio in celebrante
Sol. Deuotio duob⁊ modis ꝑt accipi. Primo ꝓ volūtate ꝓmptē tra
dendi ſe ex dilectōe ad ea q̄ ꝑtinēt ad dei famulatū. Scdo ꝓ fer/
uore dilectōis q̄ mens cū quadā ſuauitate ⁊ delectatōe eleueꝛ ad
deū. Et ſcḿ vtrūqꝫ modū duplex poteſt eſſe deuotio. Quedam

em̄ eſt actualis. quando ſcꝫ actualiter voluntas prompte ſe tra-
dit diuino obſequio. vel mens actualiter feruet in dilectōne Alia
eſt virtualis. vt cum ex actuali ⁊ preuia deuotōne relinquitur q̄-
dam virtus que ad actus ſequentes concurrit. Circa actua-
lem deuotōem duo ſunt conſideranda. ſ. deuotio ipſa. ⁊ conatus
ad acquirendam eam. Circa officium miſſe etiam duo attēden-
da ſunt. ſcꝫ miſſe celebratio. ⁊ ad celebrandum debita p̄paratio
Sacerdos itaqꝫ celebraturus in p̄paratōne circa examinatōem
et probatōnem ſuipſius tenetur deuotōnem habere p̄mo modo
dictam actualiter. hominis em̄ eſt preparare animum. De hac
deuotōne videtur eſſe intelligenda gloſa p̄ma Chor. xi. dicens.
Indignus eſt qui non deuota mente accedit ad euchariſtiam.
Ad deuotōnem vero ſecundo modo dictam actualiter habēdā
nō tenetur. Ille em̄ feruor dilectōnis a domino gratuite datur.
vnde aliquando deſideratus dari denegatur. vel datus alicui
ſubtrahitur ſm q̄ diſpoſitio eius meretur. vel ſm q̄ ſaluti ſue do
minus nouerit expedire. Uerum tamen celebraturus tenetur
toto conatu illum feruorem deſiderare ⁊ poſſibilem diligentiam
adhibere. faciendo totum quod in ſe eſt vt ſibi detur. Nitēdo om
nem teporem. diſtractōnem ⁊ euagatōnem mentis expellere. ⁊ ſi
aliquid huiuſmodi occurrat deliberate nō tenere. hoc em̄ facien-
do nō cenſetur indignus. ſed ſufficienter deuotus accedere. Un
de ſi pro tunc ille feruor ei nō detur nō debet ꝓpter hoc a celebra-
tione abſtinere. ſed abſqꝫ ſcrupulo celebrare. In ipſa autem cele-
bratione nō requiritur de neceſſitate deuotio actualis primo mō
accepta. ſed ſufficit ⁊ etiam requiritur virtualis ex actuali prece-
dente relicta. Licet etiam nō requiratur actualis deuotio ſecūdo
modo dicta. eo q̄ nō eſt in libera poteſtate noſtra. requiriť tamen
et ſufficit deſideriū cum poſſibili conatu actuali ad acq̄rendum
illam deuotōnem. ita q̄ celebrans faciat quod in ſe eſt. cor ſurſuꝫ
eleuando prout ⁊ ip̄e aſtantes excitat ⁊ hortatur cum dicit. Sur
ſum corda ⁊c̄. Circa quod dr̄ Cyp̄anus papa. vt habeť de ꝯſe.
diſt. i. ca. qn̄. Ideo ſacerdos p̄fatione p̄miſſa parat fratꝝ mentes
dicendo. Surſum corda. vt dum reſpondet plebs. Habem⁹ ad
dominū. admoneamur nihil ſe aliud q̄ꝫ dominū cogitare debere.
Claudatur contra aduerſariū pectus. ⁊ ſoli deo pateat. nec ad ſe
hoſtem dei venire patiatur. hec ibi.

ix Utrum celebrans debeat ſtare capite diſcooperto

Sol. Sic. vt habeť de conſe. diſt. i. ca. Nullus. Niſi occurrat rationa-
bilis cauſa cooperiendi. Unde ſi quis abſqꝫ tali cauſa ſtat coop-
tus grauiter peccat. vt habetur eodem canone.

Dubiū

x Cum quo debeat fieri ablutio poſt ſumptōnem ſanguinis.

Sol. Cum vino. vt habetur in ca. ex parte. de cele. miſ. Cuius ratio in
ferius in vltimo capitulo reddetur

xi Utrum ſacerdos poſt miſſam inceptam licite poſſit deſiſtere offi
cium ſuum non perficiendo.

Solo. Non debet niſi occurrat aliqua rationabilis ꝛ ſufficiens cauſa
xij Quid agendū ſit ſi ſacerdos poſt miſſam inceptā moriaſ. vel
in talē infirmitatē aut debilitatē inciderit vt nō poſſet ꝑficere.
Solo. Si aliquod iſtoꝝ ꝯtingat ante ꝯſecratōnem. nō eſt neceſſariū
ꝙ miſſa ꝑ alium ꝑficiatur. poteſt tamē fieri ſi aſſit alius ſacer-
dos diſpoſitus. ꝛ ille incipiat vbi prioꝛ dimiſit. qḋ ſi neſciat po
teſt incipere a ṕncipio. Si vero aliquid ṕdictoꝝ contingat
poſt ꝯſecratōnem corpoꝛis ꝛ ante ꝯſecratōnem ſanguinis vel
poſt ꝯſecratōnem vtriuſqꝫ. tunc debet ſuppleri ꝛ ꝑfici miſſa ꝑ
alium diſpoſitum. Si autem contingat in prolatōne verboꝝ
conſecratōnis hoſtie verbis iam in parte prolatis, ſimiliter ꝑ-
ficiatur ꝑ alium qui incipiet ibi. Qui pridie ꝛc̄. Et ſi hoc con-
tingat in ꝯſecratōne ſanguinis. incipiat ibi. Simili modo ꝛc̄.
Sic etiam agendum videtur cum dubitatur vtꝝ prioꝛ ſacer-
dos inceperit verba ꝯſecratōnis proferre ꝛ nō perfecerit. Nec
reputandū eſt tunc fieri reiteratōnem. quia nō intelligitur rei- Dubiū
terandū quod ambigitur eſſe factum.
xiij Quid agendū ſit ſi celebrāti ſanguis ꝑ nares erūpat ꝛ fluat.
Solo. Pauſare debet reclinando vel ſedendo donec fluxus ceſſet. Ca
uere autem debet ne veſtes vel ſacra ꝑ ſanguinem coinqnentur
recipiendo illum vel in aliquo vaſe vel panniculo ꝓut diſcre-
tioni ſue melius conuenire videatur. Si autem ille fluxus re-
ſtringi non poſſet, neqꝫ ſacerdos officium ꝑficere. tunc agendū
eſt vt in caſu dubij precedentis
xiiij Quid agendum eſt ſi ſacerdos omittat aliquid vel aliqua de
dicendis vel agendis in miſſa.
Solo. Si obſeruet ea que neceſſario ad ꝯſecratōem requiruntur cō
ſecrat. ſed tamē grauiter peccat ſi ſcienter omittat aliquid no-
tabile ex inſtitutōne vel ex ꝯſuetudine eccl'ie ad hoc officiū req
ſitum. vtputa miſſe introitū. epiſtolā. euangeliū vel hmōi. Si
autē aliquid modice reputatōnis vel ex negligentia omittat
minus peccat. diligenter tamē cauere debet ne hoc ꝯtingat

¶ Reſoluit quattuoꝛ dubia que occurrunt circa dicenda. agenda. ꝛ cauē Arti. iij.
da poſt miſſe celebrationem.

I Vtꝝ aliqua ſpecialiter ſint dicenda poſt miſſe celebratōnem.
Solo. Sic. primo nanqꝫ ꝛ ante omnia dicende ſunt coꝛde ꝛ oꝛe debi- Dubiū
te ꝛ deuote gratiarum actiones. Cum eīm (vt ꝛ ipſe celebrās
in prefatione proteſtatur) dignum et iuſtum ſit atqꝫ equum et
ſalutare. vt ſemꝑ ꝛ vbiqꝫ domino gratie agantur. quia in nullo
loco vel tempoꝛe nobis beneficia ſua clemēter largiri ceſſat. di-
gniſſimum ergo iuſtiſſimum ꝛ equiſſimum eſt vt hoc fiat poſt
huius beneficij ꝑceptionem. ꝛ tanto diligentius atqꝫ deuotius
quanto inter omnia beneficia hominibus a deo collata illud
vnum de maximis habetur. Nō ſolum autē ideo gratias age
re debet celebrans ne propter ingratitudinem de tanto benefi-

tio grauius iudicentur a domino. ſed ⁊ vt de tali gratias debi
tas exhibens potiorum beneficiorum dignus efficiatur. ⁊ pre-
cipue vt ad craſtinam celebratōem vel ſaltem ſpiritualem iſti-
us ſacramenti ſumptōem ad quam ſemper tenetur eſſe diſpo-
ſitus preparatior reddatur. Semper eñ celebratio precedens
diſpoſitio ac preparatio eſſe debet ad ſequentem. Magis au-
tem attendenda eſt in huiuſmodi gratiarum actione feruida
cordis deuotio ꝙ̄ prolixa labiorum oratio

ij Utrum poſt celebratōem aliqua etiā ſingulariter ſint agenda

Solo. Sic. debet eñ is qui celebrauit in omnibus timorate virtuoſe
et exemplariter ſe habere ⁊ in bonis occupationibus exerci-
tiiſq̄ ſalutaribus conſolatōnem ⁊ delectatōem querere. vt in
meditando. pſallendo. orando. ſtudendo. ſcribendo. legendo.
docendo. ⁊ horas canonicas debite pſoluendo. ita ⁊ vt dya-
bolus nunq̄ eum ocioſum inueniat ⁊ ad futura dona parati-
or fiat.

iij Que ſint ſacerdoti poſt celebratōnem cauenda

Solo. Maxime cohibenda eſt lingua ne loquatur leuia inutilia ſcur-
rilia vel doloſa verba. Sic etiam viſus cohibendus eſt ne vi-
deat vana. ⁊ ſuo modo ſenſus ceteri ſunt caute cuſtodiendi. pre-
Dubiū cipue etiā crapula ⁊ ebrietas fugienda ſunt. ioca ⁊ ludi ſimi-
liter ſunt vitandi. Et vt hec faciliter poſſint fieri ſtudendū
eſt ſumopere vt dicit beatus Gregorius ꝙ ſemper animus in
ſuo pondere ⁊ vigore ſeruetur ne poſtea eum fluxa cogitatio
diſſoluat ne vana etiam leticia mentem ſubrepat ⁊ lucrum cō-
punctōnis animā ꝑ incuriā fluxe cogitatōnis perdat

iiij Utꝝ ſtatim poſt miſſe calebratōeȝ ſit comedendū vel bibēdū

Solo. De iure nō debet fieri. vnde de hoc dr̄ de ꝯſe diſt. ij. Si mane
dominica portio editur vſq̄ ad ſextā ieiunent miniſtri q̄ eam
ſumpſerunt. Et ſi tercia vel quarta hora acceperint ieiunent
vſq̄ ad veſperas. Sed de ꝯſuetudine hoc ius non ſeruatur.
propter reuerētiam tamē tanti ſacramenti dignum eſt vt a ci-
bo ⁊ potu abſtineatur donec debite gratiarum actōes ſint red-
dite ⁊ interea etiam ſpecies ſacramentales veriſimiliter exiſti-
mentur corrupte.

¶ Capitulum ſeptimum de dubiis occurrentibus circa
materiam ad conſecrandum aptam. videlicet panem et vinū
ſex comprehendit articulos.

¶ Reſoluit ſex dubia que incidunt circa panem conſecrandum ſiue ho-
Arti. i. ſtiam anteq̄ conſecretur

I Quis ⁊ qualis debeat eſſe panis vt conſecrari ⁊ ex eo confici
valeat corpus chriſti.

Solo. Debet eſſe triticeus aqua naturali confectus ⁊ azimus. id eſt
non fermentatus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN